



Veronika Simoniti

Gladina

Rekel si, kakšna sreča, da je bilo mogoče barko kupiti po tako ugodni ceni, rekel si, v španoviji še pes crkne, ampak midva ne bova, ker sva brata, rekel si, enajst metrov, več kot preveč za dva, pet in pol na vsakega.

Bil si ravno sveže ločen, in ko sva se na prvi vožnji zasidrala ob bližnjem otoku, si z otroško objestnostjo vzel v roke škarje in začel izrezovati svojo bivšo iz skupinskih fotografij, posnetih še v papirnatih, fizičnih, analognih časih: pohabljene slike s po eno čipkasto stranico ali vijugastim robom si zlagal nazaj v škatlo, medtem ko je podeseterjena Tanja pristajala na gladini morja in še nekaj časa lebdela na njej, preden jo je prepojila voda.

Ostajali ste samo še ti in tvoji trije otroci, nasmejani v pretekli uklešččnosti: vse bi naredil za Luko, Majo in Maksa, samo tega jim ne bi nikoli priznal, da je njihova mama kaj vredna. Dokler ti je kimala in delala, kot si hotel, je bilo v redu, ko pa je začela ravnati po svoje, nisi več prenesel, da ni takšna kot najina mama, ki nama je, posebej tebi, do določenega trenutka vedno v vsem ustregla. In njeno uslužnost si zmeraj do konca izkoristil, vsaj dokler ti je bila stoođstotno na voljo; potem pa je lepega dne tudi najina mama odšla, odselila se je k novemu moškemu in doma pustila nas tri. Oče se ni znašel, pravzaprav sem zate bolj skrbel jaz, pomagal sem ti pri praktičnih zadevah, ti vbijal v glavo, da moraš za vsako ceno doštudirati, in te spodbujal razumeti nekatere stvari, čeprav jih nikoli nisi.

Vse, kar si se naučil, je bilo ponavljati vzorce: če te je zapustila mama, si moral tudi ti Tanjo, in ker je najin oče delal na policiji in se vračal domov pozno in pijan, saj je videl stvari, o katerih se ni smelo govoriti, si mislil, da lahko na skrivaj piješ tudi ti. Predvsem pa si se naučil, da se moraš na vsak način uveljaviti in zakriti vse svoje razpoke, naučil si se, kako na ogled postaviti svojo zloščeno podobo.

Dosegel si, da so se ti klanjali in se te bali, se utapljali v tvojih sinjih očeh in pred njimi ledeneli, bil si eden tistih, ki so si razgrabili delnice denacionalizirane firme in čez noč obogateli. Ustanovil si novo podjetje, za katero pravzaprav nihče ni razumel, s čim se ukvarja, ljudi je privlačil kot magnet, ki pa se je kmalu zasukal v svoj drugi pól in odbil tiste, ki spremembam niso bili kos: pognal si jih, vsakokrat ko si ugotovil, da ti pri kom kaj ni po godu, prijatelji so lahko v hipu postali sovražniki in nazadnje so pri tebi ostali samo klečeplazniki in kimavci. Kakšen večer si prišel k meni, večno samskemu in osamljenemu bratu, najboljšemu zaupniku, in se sesul v joku, obtožbah in vodki, v svojem cikličnem tornadu: vsi so te zapustili, si se pritoževal, tvoje življenje je bilo polno katastrof in vrveža kot na železniški postaji: ljudje so prihajali, se objemali in se čez čas zapuščali, brez tega ni šlo.

Oklepal si se me, kadar si me potreboval, že naslednji trenutek pa si name do nadaljnjega popolnoma pozabil. Vrnil si se čez mesece, kot da vmes ne bi bilo molka, in vsakokrat sem te sprejel, kaj pa sem drugega hotel: brat si mi bil, pravzaprav sem imel samo tebe. Trudil sem se, da je bilo stanovanje vsakokrat, ko si se napovedal, brezgrajno pospravljeno, kot so bili lepi in urejeni prostori tvoje pisarne in kot je bilo kljub otroškim igram in umazanim najstniškim supergam pri vhodnih vratih sterilno tvoje stanovanje.

Tudi Tanja je bila žrtev ciklona v eni izmed tvojih sezon: z njo si se zbližal, ker ti je na neki zabavi zaupala, da je bila kot najstnica anoreksična, podobno kot ti, potem ko naju je zapustila mama in sem te šele jaz izvlekel iz bolezenskega stradanja. Tanja je bila tudi neverjetno lepa in nadarjena pevka in to je bilo dovolj, da si jo posrkal in da ti je popolnoma nasedla. Ko so se stvari zbistrile in se je vajina skupna evforija razblinila, so bili na svetu že trije otroci in vzorec, ki se ima nadaljevati, preslikan v novo generacijo. Tanja se je iz eterične princese spremenila v krvoločno čarovnico, ki ti hoče vzeti vse, kar imaš, njen največji greh pa je bil, da te je nehala občudovati, enako kakor sva v očeh najine mame lepega dne izgubila čar tudi midva, najin sij je potemnel in je ni mogel več preslepiti, privabiti ali prepričati, da bi ostala. Obiskovala sva jo v novem domu, ki je dišal povsem

drugače, in morala vsakokrat seči v roko zlobnemu vitezu, ki je mamu zaprl v svoj stolp, da se ni mogla več ukvarjati samo z nama, s tabo; ostajali so neizgovorjene misli, občutek krivične prikrajšanosti in prikrita zamera.

Potem je Tanja zbolela in še zmeraj si se obnašal enako, ignoriral si novice o napredovanju njene bolezni in jo še naprej omalovaževal, še bolj po ločitvi. Ko je umrla, je za njo ostal samo še odmev njenega glasu, posnet na cedeje, skladbe, ki so jih tvoji otroci vztrajno poslušali ob večerih, kadar niso mogli zaspali, eho iz globin, ki si ga ti izničeval s svojim nevidnim dušilcem zvoka. Ko pa je nama umrla mama, ti je bilo neznansko hudo, tolažiti sem te moral, kot da je umrla samo tebi in ne tudi meni.

Takrat, tistega poletja, si sredi te žalosti pustil otroke na tritedenskem taborjenju in odplula sva po Jadranu. To leto sva hotela pokusiti kaj novega, čeprav se dalmatinskih otokov ne moreš naveličati: namesto po levi sva zavila desno in od lagune samo še navzdol ob italijanski obali. Ves čas si imel v vsakodnevnih poglavjih traktat o mediteranskem uživanju in lepoti, kot bi me hotel s svojo navdušenostjo na novo očarati – pa ti ne bi bilo treba, jaz sem bil že na tvoji strani, mene si že uročil.

Ko sva obplula peto škornja, si od veselja zavriskal čez morsko gladino in zavpil: si moreš misliti, da tako južno še nisva bila, podirava skrajnosti, plujeva čez nepredstavljive meje! In res sva prekoračila začrtano, prestopila sva mogoče, v brk vsem nasprotnikom in sovražnikom, znancem in prijateljem: midva zmoreva in si upava, drzneva si vzeti svobodo, vi, sužnji, pa stopiccate za ograjo in plašno pogledujete skozi mrežo.

Zasidrala sva se v zalivu na drugi strani, zdaj že v Jonskem morju, tik pred kalabrijsko špico: premagala naju je pijanost svobode in omamila herkulska evforija neskončne moči in po evforični ekstazi sveta, do neskončnosti katerega bi lahko segla, če bi samo hotela, sva zaspala trdno kot še nikoli. Noč je bila mirna in brez vetra in najina jadrnica je mehko lebdela na bonaci.

Čez nekaj ur, vsaj tako se mi je zdelo, sem odprl oči; edina svetloba je prihajala od slabotne luči na jamboru ter bočnih in krmne svetilke. Zaslišal sem tapkanje, kot bi galebi s perutmi vihrajoče mahali po vodi, nenavadne morske dvoživke s plavutmi švistale tik nad njo ali v nepravilnem in gostem taktu tacale po njej s krpljastimi stopali. Z roko sem segel k tvojemu ležišču in te potresel; zbudil si se in se brez besed zagledal vame. Prisluhnil si in zaslišal isto kot jaz: kakor da naju je obkrožila jata srečo prinašajočih ptic in naju zdaj s plahutanjem varuje pred zlom. Vstal si, stopil iz kabine. In zavpil.

Planil sem za tabo. Členki so se že začeli oklepali roba najine barke, tak je bil neverjetni prizor, ki sem ga zagledal na krovu. In krog barke se

je zgrinjalo na tisoče ptičev, ki so z grlenimi glasovi silili proti jadrnici, nagneteni so tapkali po površini, kot bi se otepali lepljive snovi na svojih krilih – tako smo plavali v šolski koloniji, ko so nas otroke dali plavati preblizu skupaj v bazenu in nismo imeli prostora, da bi pošteno zamahnili z rokami v polkrogu in se pognali proti cilju.

Takšne so bile zdaj te ptice, človeške harpije in gorgone, ki so se skušale pririniti k nama, na najin krov in nama storiti kdove kaj. Zgrabil si veslo v eno in rezervno verigo sidra v drugo roko in začel vsevprek udrihati po prstih, ki so se zajedali v bočni zid najine trdnjave, medtem ko sem sam jadrno zvlekel paraborde v notranjost. Za stotinko sekunde sem obstal: videl sem, kako mlatiš po temnih krempljih, slišal sem tvojo ihto in vohal tvoj napor, da bi se znebil vsiljivcev, mame in očeta in vseh nesojenih sopotnikov, ki so stregli po tvojem položaju, proč, stran, proč, stran, slišal sem, kako vpiješ, naj vžgem motor in odpeljem iz tega nenadnega pekla, ki se je zgrnil nad naju. Nežnega tapkanja po vodi ni bilo slišati več, preglasilo so ga lopatanje tvojega trdega vesla, tvoji hropeči izdih in kriki nerazumljivega jezika, ki so prihajali iz nešteto grl na gladini. Stal sem tam, odrevenel, potem pa v hipu storil vse, da se rešiva: motor je zarohnel in barka se je s kljunom dvignila kvišku, nato pa poševno zaorala po njivi temnih zeljnatih glav.

Šele čez nekaj kilometrov sem na svojo grozo opazil, da te ni, krov je bil razmetan, ampak neverjetno prazen. Izginil si skupaj z veslom, verjetno so te brodolomci potegnili noter. Nazaj si nisem upal, doletelo bi me lahko isto, zato sem poklical pomoč. Kapetan karabinjerjev me je še tiste noči v svoji pisarni arogantno in skozi priprte oči prikoval na stol in vprašal, ali se ne zavedam, ali se nisva zavedala, kam rineva, da je to nevarno morje, vsako noč se zgodi kak brodolom, s prenatrpanega plovila tihotapecev popadajo v morje Magrebčani ali begunci iz črne Afrike in danes že vsak tepec ve, da se ne smeš zasidrati na samem, predvsem pa ne ponoči, ti ljudje bi naredili vse, da bi prišli v boljši svet, tudi ubijali bi, in obalna straža ima nalogo varovati plovila, privezana v pristanišču, ne more pa odgovarjati za take brezglavce, kot sva, kot sva bila midva.

Med naplavljenjenci, ki so jih strpali v nekakšno ograjeno taborišče, in trupli, ki so jih nalovili v naslednjih tednih, te ni bilo. Čakal sem in odlasal, medtem ko si ti verjetno že drsel proti dnu morja; kako naj to povem tvojim otrokom, zanje si bi vedno na vrhu gora.

Obplul sem Apulijo v obratni smeri in se vrnil domov ob zahodni jadranski obali, sam, v joku in obupu, samo polovica mene se je vračala, polčlovek na jadrnici s samo še enim veslom. Napel sem jadra, barka je neslišno

zaorala po morju, čeprav si imel ti rajši motor, ker se ti tako ni bilo treba boriti z vetrom, jaz pa sem zdaj tak boj potreboval, da sem se zamotil v žalosti in osamljenosti.

Ko sem prispel v naše morje, sem se zasidral sredi zaliva in se privezal na divjo bojo. Dan je bil sončen in miren, samo na severozahodu se je delala meglica. Skuhal sem si kosilo iz še poslednjih rezerv in zaspal v kabini. Ne vem, koliko časa je minilo; zbudil sem se, stopil ven in obstal pod megličastim nebom: drobne čipkaste krpe so se naglo podile po njegovi sivi podlagi. Od morja se ni odsevalo nič, gladina je zamolklo gohtala podobe. V hipu pa je močno zavelo in čez nekaj sekund je barko kot v slabem filmskem triku z maketo ladjice v lavorju odtrgalo z boje. Pomorščaki pravijo, da se to zgodi enkrat na deset let. Škropilo me je in neslo proti obali, na grebenih valov, ki so se medtem nepričakovano nakodrali v nasilne vzorce, lebič se je divje zaganjal v jadrnico, jo prignal kakih dvesto metrov h kopnemu in prvič butnil ob skale. In potem jo je treščil drugič, in tretjič in ni bilo časa za molitev in prošnje, opravka sem imel z nekom, ki je daleč močnejši od mene, in treščilo je četrtič in petič in tu ni bilo več šale, ni bilo več boja, ni bilo več izgovorov, da je vse dovoljeno, kajti v tem trenutku ni bilo mogoče prav nič več in vse je bilo prepovedano, kot bi veter klofotal mene in tebe in mamó in očeta za vse naše grehe, predvsem pa mene in mene, ki sem ti.

Nobene volje nimam več, še domov se mi ne da k mojim trem otrokom; ostajam tu, do nadaljnjega, na krovu svoje poškodovane jadrnice, postavljene na visoke kozle v delu ladjedelnice, namenjenem manjšim plovilom: na barki zdaj spim in jem in lebdim. Okrog mene je cele dneve slišati razbijanje, brnenje in brušenje in voham lake in vdihavam smole in industrijske premaze in vse to mi ustreza. Všeč mi je to življenje brez gladine pod mano, všeč mi je, da ni nikjer nobenega zrcalnega odseva, všeč mi je, da tudi tebe ni več.